

Рішення спеціалізованої вченої ради ДФ 10.052.2023
про присудження ступеня доктора філософії
Трушевич Ганні Богданівні

Спеціалізована вчена рада Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, ухвалила рішення про присудження ступеня доктора філософії галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки на підставі прилюдного захисту дисертації «Іміджмейкінг у сучасних політичних технологіях: український досвід» за спеціальністю 052 Політологія «15» червня 2023 року.

Трушевич Ганна Богданівна, 1996 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2018 році Одеський національний університет імені І. І. Мечникова за спеціальністю «Політологія».

Працює викладачем кафедри політології та викладачем кафедри соціальної роботи (за сумісництвом) в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова у м. Одеса з 2022 р. до цього часу.

Дисертацію виконано у Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова у м. Одеса.

Науковий керівник – Мілова Марія Іллівна, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Здобувач має 11 наукових публікацій за темою дисертації, з них 3 статті у наукових фахових виданнях України:

1. Трушевич, Г.Б. (2020) Іміджмейкінг в українській політичній практиці: ціннісний вимір. *Politicus*, 4, 75-82.
2. Трушевич, Г.Б. (2021) Політичний іміджмейкінг: основні підходи до визначення змісту в контексті сучасних наукових досліджень. *Регіональні студії*, 25, 16-21
3. Мілова М.І., Трушевич Г.Б. (2021) Image making as a political technology: special features of the politicians' long-term and short-term image building. *Політичне життя*, 4, 41-46.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

Рецензент: Дяченко О. В., кандидат політичних наук, доцент кафедри політології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Виступ та дисертація Г. Трушевич оцінені позитивно. Зауваження та рекомендації:

1. Як ми вже казали, у першому розділі дисертантка провела клопітку роботу, збрала багато точок зору з приводу, що таке імідж та іміджмейкінг. Але, в основному, розглянуто теорії та підходи до розуміння іміджу та іміджмейкінгу взагалі. Як на наш погляд, саме політичному іміджу в теоретичній частині роботи присвячено не так багато місця, як нам хотілось би. З цього приводу питання: Яке визначення Ви надали б саме політичному іміджу, політичному іміджмейкінгу і які їх особливості?

2. У другому розділі, що присвячено побудові стратегії політичного

іміджу, авторка визначає кроки та технології, які допоможуть сформувати образ політичного лідера. Головний акцент дисертантка робить на мовному іміджі та зовнішності політика, цьому присвячено окремі підрозділи. Нам цікаво, а яку роль у використанні політичних технологій дослідниця надає соціальним мережам та ЗМІ. У першому підрозділі другого розділу згадується про створення «легенди», побудову «перфомансу», «формування меседжів», але там, на жаль, про соціальні мережі сказано мало. Дисертантка згадує про соціальні мережі на початку третього розділу. Але ми вважаємо, що мало сенс дещо розширити цю тему, і помістити в другому розділі.

3. У третьому розділі дисертантка аналізує політичні технології, які використовували у своїй кампанії П. Порошенко та В. Зеленський. Питання у зв'язку з цим таке: Які основні помилки, на думку автора, в останній президентській кампанії зробив П. Порошенко? Що б вона змінила у його кампанії, аби врятувати ситуацію?

Опонент: Музиченко Г.В., доктор політичних наук, професор, проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського». Виступ позитивний. Дисертація Г. Трушевич має вагоме значення для політичної науки та практики. Зауваження та рекомендації:

1. На нашу думку, при визначенні мети роботи як «проаналізувати та описати досвід політичного іміджмейкінгу в Україні в контексті сучасних політичних технологій і з'ясувати його особливості, пов'язані з еволюцією змін у культурно-ціннісних та політичних орієнтаціях громадян за останні роки» варто було посилити спрямованість зазначених дій на вирішення наукової та практичної проблеми, наприклад, удосконалення технологій іміджмейкінгу, або їх адаптації до умов сучасного українського політичного ринку. В авторському варіанті логіки наукового пошуку необхідно «проаналізувати», потім «описати» та «з'ясувати» певні політичні явища та процеси, які справді є завданнями, а не метою, оскільки залишають питання про те, заради чого вони здійснюються. Крім того завдання «описати», на нашу думку, значно спрощує вагомість наукового дослідження та його результати, оскільки не зрозуміло в чому полягає наукова цінність такого опису.

2. Вважаємо, що зазначення у якості пункту новизни роботи висновок про те, що вперше «зроблено спробу дослідити основні тенденції впливу трансформацій цінностей українців на застосування політичної технології формування іміджу політиків, в зв'язку з повномасштабним вторгненням Росії в Україну» виглядає сумнівним щодо приросту наукового знання як результату дослідження, адже зазначення у якості новизни лише факту спроби дослідити тенденції, на нашу думку, знижує наукову цінність встановлених тенденцій.

3. Високо оцінюючи авторський внесок дисертантки у вигляді використання власних спостережень, отриманих в результаті консультування політичних діячів різного рівня та розроблених на цій підставі авторських рекомендацій щодо формування стратегій політичного іміджу, звертаємо увагу на необхідності більш чітко зазначати, що саме є авторським - послідовність дій, сама дія тощо, а також в якій мірі сформульоване авторське бачення відрізняється від попередніх аналогів.

4. Звертаємо також увагу на те, що з першого погляду відповідність назви та змісту роботи не викликають сумніву, проте «іміджмекінг у політичних технологіях» і «іміджмейкінг як політична технологія» мають різні смислові відтінки. Перше передбачає визначення місця та ролі іміджмейкінгу в колі існуючих політичних технологій, друге потребує розкриття його змісту як політичної технології. На нашу думку, робота за змістом відповідає саме другому варіанту – іміджмейкінгу як технології побудови та/або трансформації іміджу політичного діяча.

5. Погоджуючись із авторкою роботи щодо впливу трансформації цінностей сучасного суспільства на зміст та технологію іміджмейкінгу та необхідності з'ясування таких тенденцій в українському суспільстві, вважаємо, що робота значно би виграла, якщо авторка провела власне дослідження трансформації цінностей українського суспільства та ступеня впливу такої трансформації на імідж політиків.

6. Теоретичні висновки роботи ґрунтуються на аналізі наукових джерел, які налічують 136 найменувань, проте звертаємо увагу на те, що використання в роботі російськомовних джерел не завжди є виправданим, оскільки суттєво не збагачує теоретичних обґрунтувань авторки роботи і без змістовних втрат могли бути замінені іншими джерелами наукового характеру українських або іноземних авторів.

Опонент: Новакова О.В., доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Виступ Г. Трушевич оцінений позитивно. Аналіз дисертації свідчить, що поставлена у дослідженні мета досягнута, основні завдання успішно вирішені. Результати дисертації мають теоретичне та практичне значення і можуть бути використані у науковій, політичній та педагогічній діяльності. Зауваження та рекомендації:

1. По-перше, не дивлячись на переважно прикладний характер дослідження, Г. Трушевич, хотілося б більш чітко з'ясувати відмінність та співвідношення понять «імідж», «репутація» та «бренд». Дані категорії часто використовуються для характеристики процесів формування, просування та презентації політичного лідерства, тому хотілося б з'ясувати думку авторки щодо специфіки саме феномену політичного іміджу. Це вдається важливим не лише в теоретичному, але і в прикладному аспекті, оскільки чітке розуміння сутності досліджуваного явища впливає і на обрання ефективних технологій його формування.

2. По-друге, на мій погляд, авторка дещо категорично розглядає імідж, як образ, що не має зв'язку з реальними якостями політика. Так, наприклад, у підрозділі 3.1 зауважено, що «вибір електорату не має жодного відношення до реальності, бо сприймають сам імідж політика, а не його діяльність оскільки 99% виборців не мали й не буде мати контактів із кандидатом» (с.143). На справді, як відомо, імідж не може бути ефективним без опори на об'єктивні риси суб'єкта, оскільки його завдання підсилити позитивні сторони політика та приховати недоліки. Якщо ж намагатися будувати імідж на властивостях, що не мають жодного зв'язку з реальністю, він вийде фальшивим і мало кого переконає.

3. По-третє, хоча авторка і пише про важливість соціологічних досліджень для побудови іміджу (с.78), при розгляді етапів іміджевої стратегії, корисно було б, більше уваги приділити технологіям політичного таргетування та створення якісного контенту, націленого на специфічні інтереси і особливості сприйняття кожною адресною групою.

4. По-четверте, певні зауваження викликають занадто лаконічні формулювання деяких положень новизни дисертації. Хоча їх зміст потім доповнюється та конкретизується у висновках роботи, все ж, на мою думку, необхідно було використати більш докладні та змістовно завершені положення у викладенні наукової новизни.

Опонент: Яковлев Д. В., доктор політичних наук, професор, декан факультету психології, політології та соціології Національного університету «Одеська юридична академія». Виступ Г. Трушевич оцінений позитивно. Дисертантка підготувала цікаву, ґрунтовну наукову роботу, яка характеризується самостійністю та завершеністю. Вона цілковито досягає поставленої мети, розв'язує сформульовані завдання та містить положення, що мають важливе значення, як для політичної теорії, так і для практичної політичної діяльності. Дискусійні положення та рекомендації:

1. Авторка здійснила ґрунтовне дослідження основних підходів до визначення змісту, типів та функцій політичного іміджу (підрозділ 1.2.) та ціннісного виміру українського політичного іміджмейкінгу (1.3.). Обґрунтовано основні положення іміджмейкінгу зарубіжними та вітчизняними авторами. Натомість, варто було б звернутися також до доробку таких українських дослідників сучасних політичних технологій та технологічного виміру політичного та виборчого процесу, як О. Дузь, О. Заславська, Н. Лютко, Л. Кочубей, Т. Моторнюк, Г. Пилипенко, М. Бучин, Є. Юрченко, І. Шкурат та інших. Від цього робота тільки виграла би.

2. Спираючись на український досвід іміджмейкінгу, у дисертації виділено авторські типи іміджу політиків: «Артист» та «Волонтер» (С. Притула), «Воїн» (В. Зеленський), «Мудрий гетьман» (П. Порошенко), «Постійний опозиціонер» (Ю.Тимошенко), «Управлінець» (Д. Разумков), «Мер» (В. Кличко, А. Садовий, Б. Філатов, І. Терехов). Натомість, не розкрито повною мірою їх сутність, технології створення та результативність. Також було б доцільно навести приклади критики виділених типів з боку політичних опонентів. Які перспективи бачить Ганна Богданівна щодо кожного з наведених типів?

3. До переваг даної роботи слід, безумовно, віднести авторські розробки, типології та рекомендації практичного характеру. Але є і зворотній бік такого прикладного характеру дисертації. Місцями дисертація нагадує інструкцію з побудови іміджу політика, а замість критичного аналізу чи співставлення різних підходів до формування іміджу, авторка зазначає, що спирається на власний досвід політичного консультування (с. 100, с. 101, с. 126, ін.), визначаючи доцільність тієї чи іншої складової побудови іміджу.

У підрозділі 2.1. дисертаційного дослідження авторка визначає побудову стратегії політичного іміджу, як головну складову передвиборчої кампанії політика. Вона стверджує: «Ми переконані, що початкова мета стратегії іміджу

– перш за все формування думки про сприйняття особи як політика та досить вдало виконувати функції, що відповідають очікуванням електорату» (с. 73). Погоджуючись із цією тезою, слід відзначити, що у подальшому авторка практично не приділяє уваги дослідженню електорального процесу, впливу іміджмейкінгу на електоральну поведінку. Враховуючи, що виборчі кампанії є суттєвою ознакою української демократії (яка ідентифікується як «електоральна демократія») було б доцільно більше уваги приділити концептуалізації іміджу як складової електорального процесу та чинника електоральної поведінки.

У дискусії взяли участь присутні на захисті:

Науковий керівник Мілова М. І., доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Тематика дослідження є актуальною. Дисертантка поряд з виконанням освітньої складової аспірантської програми працювала над статтями, літературою до дисертації. Викладення іміджмейкінгу з точки зору авторського бачення і досвіду роботи здобувачки в практичній сфері, і в формуванні іміджу політика покращило роботу. Працювали зі здобувачкою в тісному контакті, який був з 1 року навчання. Ганна Богданівна продемонструвала вміння працювати в різній складовій: і в освітній, і в науковій, і в роботі зі студентами. Вона ініціативна, в ній багато креативу, а ще вона постійно вчиться. Роботу підготовлено відповідно до вимог і здобувач заслуговує на присвоєння ступеня доктора філософії.

Гарант ОП Коч С. В., доктор політичних наук, доцент, професор кафедри політології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Якщо на захист виходить людина, яка вже починає працювати за спеціальністю, то робота буде справжньою. З задоволенням слухала сьогодні захист.

Голова ради Дунаєва Л. М. доктор політичних наук, професор, декан факультету психології та соціальної роботи Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Дисертаційне дослідження містить практичні поради та авторські рекомендації політикам, як під час передвиборчої кампанії, так і під час зміни іміджу вже під час післявиборчого періоду. Родзинкою наукової роботи, як нам мене, є розкриття типів іміджу політичних лідерів та правила підготовки політика перед виступом, робота політика в соціальних мережах, аналіз іміджу Президентів України 2014-2022 рр.. Я вважаю, що робота нова, інноваційна, актуальна і відповідає вимогам дисертаційного дослідження.

Опонент Музиченко Г.В., доктор політичних наук, професор, проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського». В ході знайомства з дисертанткою вже було видно, що мова, якою пише дисертантка є науковою, автор має базову політологічну освіту. Робота – класична політологія з достатньо актуальною темою, яка несе в собі не тільки теоретичний аспект, а й вагомий прикладний характер. В роботі відбувся зв'язок теорії та практики, що теж є певним позитивом і свідчить про те, що авторка знає про що вона пише. В мене сумнівів немає щодо перспектив цієї роботи як кваліфікації докторів

філософії. Буду голосувати за, щоб підтримати роботу.

Опонент Яковлев Д. В., доктор політичних наук, професор, декан факультету психології, політології та соціології Національного університету «Одеська юридична академія». Хотів би сказати, що Ганна Богданівна повною мірою оволоділа методологією політичних досліджень, тому що обґрунтованість наукових результатів дисертації забезпечена тим, що здобувач застосовує широкий арсенал загальнонаукових, спеціальних методів, зокрема в роботі авторка використовує комплексний підхід до застосування наукових методів, спирається на діалектичну методологію дослідження, дедуктивний метод викладення матеріалу, рухаючись від загальнотеоретичних визначень категорій «імідж» до аналізу конкретного змісту «політичного іміджу», «іміджмейкінгу», їх технологічного виміру. Авторські наукові положення, висновки та рекомендації, які представлені в дисертації є обґрунтованими, достовірними, а високий рівень обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій сформульованих у дисертації, їх достеменність, забезпечена якісним експертним підходом авторки до вирішення поставлених наукових завдань, що дозволило реалізувати в цілому мету дисертаційної роботи.

Опонент Новакова О.В., доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Робота не просто вдала, не просто здобувач використала відповідний арсенал політологічних методів, робота дозволяє просунути до вирішення важливої для української науки та практики наукової проблеми, і це підтверджує її актуальність. Робота відповідає на важливий соціальний запит, який існує в суспільстві. Хотіла б підкреслити, що дуже вдалим був сам захист дисертації, це також підкреслює вагомий рівень фахової підготовки здобувача і його глибоке проникнення в саму тему, її наукові та прикладні аспекти. Здобувач ефективно та вдало презентувала свою роботу, вона змогла виділити найголовніші її аспекти у своїй доповіді. Вона дуже чітко і компетентно відповідала на запитання, тому я також думаю, що це підтверджує її рівень підготовки. Збираюся голосувати позитивно за цю дисертацію і вважаю, що вона цілком заслуговує на підтримку.

Результати голосування: «За» 5 членів ради
«Проти» 0 членів ради

На підставі результатів голосування спеціалізована вчена рада *присуджує* у присудженні ТРУШЕВИЧ Ганні Богданівні *ступінь* доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 052 Політологія.

Голова спеціалізованої
вченої ради

Підпис громад. *Лариса Дунасва*
посада *Голова Спецради*
ЗАВІРЯЮ:
Проректор ОНУ імені І. І. Мечникова
Запорожченко О. В.

